STROKOVNI AKTIV UČITELJEV SLOVENŠČINE SGŠG MARIBOR

NAČRT OCENJEVANJA ZNANJA PRI POUKU SLOVENŠČINE

SREDNJE STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE (SSI)

š. l. 2026/2027

1. OBLIKE IN NAČINI OCENJEVANJA ZNANJA

V posameznem ocenjevalnem obdobju mora biti dijak ocenjen najmanj dvakrat, od tega mora biti ena ocena pridobljena s celovitim pisnim ocenjevanjem.

PRVI LETNIK	1. ocenjevalno obdobje	2. ocenjevalno obdobje
Pisna naloga	1	1
Vodena interpretacija		1
Ustna ocena	1	

DRUGI LETNIK	1. ocenjevalno obdobje	2. ocenjevalno obdobje
Pisna naloga	1	1
Vodena interpretacija	1	1
Ustna ocena	1	

TRETJI LETNIK	1. ocenjevalno obdobje	2. ocenjevalno obdobje
Pisna naloga	1	1
Interpretacija umetnostnega besedila	1	1
Ustna ocena	1	

ČETRTI LETNIK	1. ocenjevalno obdobje	2. ocenjevalno obdobje
Pisna naloga	1	1
Interpretacija umetnostnega besedila	1	1
Ustna ocena	1	

V 1. letniku v šolskem letu načrtujemo **vsaj 2 pisni nalogi** (v vsakem ocenjevalnem obdobju vsaj 1) in **vsaj 1 vodeno interpretacijo**. Od 2. letnika naprej v šolskem letu načrtujemo **vsaj 2 pisni nalogi** (v vsakem ocenjevalnem obdobju vsaj 1) in **vsaj 2 interpretaciji** umetnostnega besedila (v 3. in 4. letniku vodena ali samostojna, v vsakem ocenjevalnem obdobju vsaj 1). Ocenjevanje je individualno. Število pisnih ocenjevanj določi vsaka profesorica v svoji letni tematski pripravi. Pisno nalogo dijaki lahko pišejo iz snovi jezika in književnosti.

Profesorica najpozneje 14 dni po začetku ocenjevalnega obdobja določi datume pisnega ocenjevanja, z načrtom seznani oddelek in roke vpiše v e-dnevnik. Pred pisnim ocenjevanjem načrtuje tudi preverjanje znanja.

Napovedanih datumov ne spreminja, razen v izrednih situacijah in s strinjanjem celotnega razreda ter razrednika.

Dijak pridobi v šolskem letu **najmanj eno oceno iz ustnega spraševanja**. Ocenjevanje je individualno. Profesorice dijakom napovejo ustno ocenjevanje (najkasneje) v tekočem tednu za naslednji teden. Roke vpišejo v e-dnevnik. Z ustnim ocenjevanjem ugotavljajo razumevanje obravnavane snovi, povezovanje znanja. Vsebino spraševanja, način napovedovanja in način spraševanja določi vsaka profesorica, navede v svoji letni tematski pripravi ter o tem seznani dijake in strokovni aktiv.

Dijak ugodnost napovedanega spraševanja v celoti izgubi po treh kršitvah, iz katerega koli od naslednjih treh vzrokov:

- pri sprotnem preverjanju znanja je nepripravljen,
- ne opravi ali slabo opravi domačo nalogo,
- moti pouk, ne sodeluje ali ne prinaša potrebnih pripomočkov

ali če

- enkrat neopravičeno manjka pri napovedanem ocenjevanju znanja oziroma se mu namerno izogne.

2. ROKI PISNEGA OCENJEVANJA ZNANJA

https://gradbena.si/portal/dijaki/

3. MERILA OCENJEVANJA ZNANJA

Pisna naloga/interpretacija umetnostnega besedila mora vsebovati: ime in priimek dijaka, oddelek, datum, vsebino (snov, temo kontrolne naloge), skupno možno število točk, doseženo število točk, točkovno vrednost posameznih nalog, meje za ocene (merila).

Pisne naloge vsebujejo tudi opozorilo, naj bodo dijaki pri zapisovanju odgovorov pozorni na jezikovno pravilnost, zapis s tiskanimi oz. s pisanimi črkami in čitljivost – v nasprotnem primeru se naloga oceni z 0 točkami. V pisnih nalogah lahko ocenjujemo tudi jezikovno pravilnost odgovorov. Jezikovna pravilnost pomeni do 10 % točk. Glede na preverjano snov (npr. pravopis) lahko pride do odstopanj v kriterijih, kar je v domeni profesorice in s čimer so dijaki pravočasno seznanjeni.

V pisnih nalogah in pri interpretacijah **ni polovičnih točk**.

MEJE OCENJEVANJA

	Odstotki (%)
odlično (5)	89–100
prav dobro (4)	76–88

dobro (3)	63–75
zadostno (2)	50–62
nezadostno (1)	0–49

MERILA OCENJEVANJA – za pisno ocenjevanje znanja

OCENA	MERILA
Nezadostno	Med vsebino besedila in predpisano temo ni povezanosti. Vsebina besedila je sicer bolj ali manj povezana s predpisano temo, vendar je kakovost ubeseditve na tako nizki ravni, da ne ustreza standardu. Besedilo obravnava naslovno temo zelo enostavno, poznavanje snovi je skromno in površno. Pogosto je veliko nebistvenih podatkov, ki se ne zahtevajo, ni pa relevantnih. Veliko je pravopisnih in slovničnih napak. Dijak ne obvlada oziroma zelo slabo obvlada tvorbo zahtevnejših povedi in pravila nadpovedne skladnje. Besedilo ni niti vsebinsko (notranja zgradba) niti zunanje (odstavki) ustrezno razčlenjeno.
Zadostno	Poznavanje snovi je skromno: gre za obnavljanje vsebine književnih besedil in reprodukcijo študijskega gradiva. Morebitna primerjava je poenostavljena in površna. Pogoste so nepotrebne ponovitve že povedanega. Besedišče je revno in stereotipno, nefunkcionalno ga dopolnjujejo nerazumljeni ali slabo razumljeni strokovni izrazi. Izrazno je nasploh nerodno. Precej je jezikovnih napak, vendar so grobe napake redkejše od lažjih.
Dobro	Vsebina je povezana s predpisano temo. Dijak snov pozna in jo razume, obravnavanje teme je večinoma neproblemsko, prevladuje urejena reprodukcija s poskusi primerjave in analize. Besedilo je koherentno in ustrezno kompozicijsko členjeno. Odstavki so smiselno povezani. Raba strokovnih izrazov ni vedno povsem ustrezna, skladenjska pravila so upoštevana. V besedilu so posamezne slovnične in pravopisne napake, vendar težjih napak skoraj ni oziroma se ne ponavljajo.
Prav dobro	Dijak snov pozna in razume. K predpisani temi pristopa problemsko, zmore priti do samostojnih sklepov (sinteze). Svoje trditve logično izpeljuje. Skuša zavzeti utemeljeno osebno stališče do obravnavane problematike. Besedilo je koherentno in prepričljivo, posamezne prvine so lahko izvirne, kompozicijsko je ustrezno členjeno.

	Dijak obvlada tudi zapleteno zložene povedi. Njegovo pisno izražanje je tekoče, jasno, logično in jedrnato. Besedilo vsebuje nekaj lažjih jezikovnih napak.
Odlično	Obravnavanje predpisane snovi je zanimivo, prepričljivo, zrelo, včasih tudi izvirno. Dijak pristopa k temi z več različnih gledišč (svojih ali strokovnih), z argumenti. Na koncu zmore izpeljati ustrezne zaključke, primerjati, analizirati, sintetizirati in vrednotiti. Besedilo je koherentno, njegova zgradba je ustrezna, včasih tudi izvirna. Besedišče je bogato, dijak obvlada tudi zahtevna skladenjska in besedilotvorna pravila. Napak skoraj ni.

Pri pisanju interpretacije dijak dobi list, ki vsebuje rubriko za ime in priimek dijaka, oddelek, datum, naslov spisa, izhodiščne vsebinske smernice za pisanje (navodila). Profesorica dijake seznani z opisniki ocenjevanja. S pomočjo zapisanih kriterijev oblikujemo celostno (holistično) oceno naloge, po merilih, določenih v UN. Za analitično oceno strukturiramo kriterije za vsako nalogo posebej v skladu s problemsko zastavljenimi navodili. Seštevek točk pretvorimo v ocene, pri tem se ravnamo po enotnem šolskem kriteriju za pisne ocene.

Za zadostno oceno je vedno treba doseči 50 %. Na navodilih za pisanje nalog esejskega tipa je ob mejah za oceno navedeno število točk, ki jih dijak lahko doseže za vsebinski del ter za jezik, zgradbo in slog.

MERILA OCENJEVANJA – za ustno ocenjevanje znanja

OCENA	MERILA
Nezadostno	Dijak sploh ne odgovarja kljub številnim podvprašanjem ali zelo težko. Odgovarja mimo vsebine vprašanja in mimo pričakovanih odgovorov. Ne zna poimenovati pojmov, ni razlage, tudi primerov ni ali so neustrezni in zmedeni. Odgovarja nepovezano, če navede nekaj pravilnih podatkov, so ti irelevantni. Odgovarja s številnimi slovničnimi in pravorečnimi napakami, v pretrganih in nedokončanih povedih.
Zadostno	Dijak odgovarja na učiteljeva vprašanja ob precejšnji pomoči. Skopo reproducira snov, ki jo razume le delno, navajanje brez utemeljevanja ob izdatni pomoči učitelja. Poimenovanje pojmov je pomanjkljivo, primeri prav tako. Podrobnosti ni. Zna toliko, da nekoliko izkoristi učiteljevo pomoč, vendar je znanje poenostavljeno in površno. Odgovori so polni jezikovnih napak, odgovarja z zatikanjem ter s slovničnimi in pravorečniminapakami in mašili.
Dobro	Reproducira snov, povzema z lastnimi besedami, primeri so iz učbenika ali učiteljeve razlage. Snov pozna in razume, a so v znanju vrzeli. Razlaga pojmov je

	približna, z napakami, argumenti so le deloma ustrezni, utemeljevanje je enostavno. Zna dobro izkoristiti učiteljevo pomoč. Raba strokovnih izrazov je samo delno ustrezna, izražanje je večino knjižno, jezikovne napake so občasne. Odgovori na več kot polovico vprašanj.
Prav dobro	Odgovarja večinoma samostojno in pravilno. Učitelj ga le delno usmerja, podvprašanja takoj izkoristi za dodatno osvetlitev problema. Natančno poimenuje večino pojmov, opazne so le manjše napake, znanje zna praktično uporabiti. Reprodukcija snovi je natančna, navaja lastne primere, ki so ustrezni. Izraža se tekoče, logično, jedrnato v knjižni slovenščini, jezikovne napake se redke in jih sam popravi, uporaba terminov je pravilna.
Odlično	Dijak odgovarja jasno, zanesljivo. Vprašanje je samo izhodišče za samostojno posredovanje snovi oziroma pogovor z učiteljem. Natančno poimenuje vse pojme, razlaga je nedvoumna, koherentna, jedrnata, natančna, kompleksna, utemeljevanje prepričljivo in suvereno. Išče izvirne rešitve, dejstva zna povezovati in uporabiti v novih okoliščinah s primeri, ki so so lastni, ilustrativni. Govori pravilno v knjižnem jeziku, jezikovnih napak skoraj ni. Skladnja je zahtevnejša, pravilno uporablja termine.

4. CANKARJEVO PRIZNANJE, RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI IN NATEČAJI

Če dijak osvoji bronasto, srebrno ali zlato Cankarjevo priznanje, nagrado na literarnem natečaju, sodeluje na srečanju Mladi za napredek Maribora, …, je nagrajen z odlično oceno (črne barve).

5. NEGATIVNE OCENE IN POPRAVLJANJE OCEN

Dijak doseže minimalne standarde (stopnja znanja, spretnosti, kakovost dosežka), če so **vse ocene celovitega sprotnega ocenjevanja** (pisna naloga, vodena ali samostojna interpretacija, ustno ocenjevanje) **ob koncu ocenjevalnega obdobja pozitivne**. Standardi znanja so določeni s katalogom znanja.

Dijak je **ob koncu ocenjevalnega obdobja** ocenjen **negativno**, če ima **enako število ali več negativnih kot pozitivnih ocen** oziroma če dijak **ne pridobi vsaj ene pozitivne ocene pri vsaki od določenih oblik ocenjevanja**.

Dijak mora narediti popravo vsake pisne naloge. Po analizi v razredu jo naredi individualno ali s pomočjo profesorice.

Dijak **mora popraviti vsako negativno pisno oceno**. V dogovoru s profesorico postavi rok za popravljanje

ocene v skladu s pravilnikom in šolskimi pravili ocenjevanja.

V primeru **ponavljanja** nalog se v redovalnico **vpišeta obe oceni**. Pravico do ponovnega pridobivanja ocene ima tudi pozitivno ocenjeni dijak.

Pri zaključevanju ob koncu leta se za vsako oceno, ki jo je dijak popravljal, izračuna povprečje prejšnje in novo pridobljene ocene ter se to povprečje upošteva kot ena ocena, enakovredna vsem drugim.

6. PRIDOBIVANJE MANJKAJOČIH OCEN

Če je dijak pri napovedanem pisnem ocenjevanju opravičeno odsoten, to oceno pridobi pred koncem ocenjevalnega obdobja oziroma v dogovoru s profesorico.

Če je dijak opravičeno odsoten pri napovedanem ustnem ocenjevanju, oceno pridobi pri naslednji uri pouka oz. v dogovoru s profesorico.

Če je dijak pri napovedanem pisnem ali ustnem ocenjevanju neopravičeno odsoten, izgubi vse ugodnosti pri predmetu in manjkajočo oceno pridobi v roku in na način, ki ga določi profesorica, a praviloma šele po koncu I. ocenjevalnega obdobja ali v zadnjih treh tednih II. ocenjevalnega obdobja.

Dijak je neocenjen, če ne pridobi vseh predpisanih ocen v za to določenem roku (vedno sta dva roka: redni in dodatni rok, razen v izrednih situacijah – po presoji razrednika, profesorice, svetovalne službe …).

7. DOLOČANJE ZAKLJUČNE OCENE

Končna ocena sestoji iz vseh pridobljenih ocen. Zaključna ocena **ni nujno aritmetična sredina** vseh ocen, ampak **se zaključi po profesoričini presoji**. Upošteva se **celoletno sodelovanje in opravljanje vseh obveznosti.**

Dijak ob koncu pouka ne doseže minimalnega standarda, torej ima zaključeno negativno, če ima **eno ali več nepopravljenih negativnih ocen iz pisnega preverjanja**. **Vse pisne ocene morajo biti pozitivne.**

Dijak bo ob koncu pouka **neocenjen,** če ob koncu pouka nima opravljenih vseh predpisanih oblik ocenjevanja. V tem primeru opravlja dopolnilni izpit v za to predpisanem času.

8. POPRAVNI IZPITI

Popravni izpiti iz slovenščine so sestavljeni iz pisnega dela in iz ustnega dela. Preizkus iz jezika je ovrednoten s 40 %, preizkus iz vodene/samostojne interpretacije s 30 %. Ustni del predstavlja 30 % skupne ocene. Ocenjevanje je individualno.

Naloge in vprašanja sestavi strokovni aktiv v skladu z obravnavanimi učnimi sklopi in učnim načrtom.

9. STANDARDI ZNANJA

1. LETNIK – MINIMALNI STANDARDI SO PODČRTANI

LITERARNO BESEDILO V ČASU IN PROSTORU

Dijak:

- besedila za domače in dolgo branje umesti v čas in prostor nastanka/izida/uprizoritve ter avtorjev opus.

LITERARNO BESEDILO KOT BESEDNA UMETNOST

Dijak:

- pozna literarna besedila, izbrana za domače, dolgo, primerjalno branje;
- obnovi literarno delo, ga poglobljeno vsebinsko in oblikovno-slogovno razčleni;
- pisno ali/in ustno ob uporabi terminov razpravlja o vsebini, zgradbi, slogu in umetniškosti prebranega besedila;
- pisno in/ali ustno poglobljeno primerja prebrana književna besedila.

LITERARNI SISTEM

Dijak:

- definira in razloži pojem književnost/literatura/besedna umetnost;
- razumevanje pojma književnost/literatura/besedna umetnost dokaže s prepoznavanjem/samostojnim navajanjem primerov umetnostnih in neumetnostnih besedil;
- prepozna, poimenuje, razloži, definira sestavine literarnosti, tudi ob primerjanju literarnega besedila z neliterarnim;
- razloži značilnosti literarnega branja in njegov pomen;
- našteje, opiše in razloži literarne zvrsti in vrste;
- zna razložiti značilnosti literarnega branja in njegov pomen ter vlogo bralnih strategij;
- razloži in presodi pomen književnosti v sodobni družbi, kar izrazi v argumentiranem razpravljanju s sošolci ali v krajšem pisnem besedilu.

BRANJE IN INTERPRETACIJA DELA

Dijak:

- ob literarnih besedilih prepozna, poimenuje, definira in razloži temeljne pojme literarne teorije;
- v literarnem besedilu prepozna sestavine literarnosti ter jih opiše in pojasni;
- z usvojenimi literarnoteoretičnimi pojmi ustno ali pisno interpretira domače branje ali neznano oz. še neobravnavano literarno delo.

ODZIVI

Dijak:

- pisno ali ustno izrazi mnenje o izbranem/-ih literarnem/-ih besedilu/-ih;
- napiše kritiko/oceno izbranega literarnega besedila ali njegove medijske predelave;
- primerja medijsko predelavo z literarno predlogo;

- opiše in pojasni položaj branja in književnosti v svojem okolju in se do tega kritično opredeli.

MLADINSKA KNJIŽEVNOST

Dijak:

- časovno in prostorsko umesti mladinsko književnost;
- opiše smeri, navede predstavnike obdobja in njihova reprezentativna dela;
- pozna družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja, kar dokaže tako, da ob odlomkih iz obravnavanih besedil navaja njihove temeljne značilnosti in jih razloži;
- ovrednoti pomen mladinske književnosti.

MLADINSKA KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

Dijak:

- prebere predpisana besedila in izrazi razumevanje in doživljanje;
- besedila obnovi, povzame;
- prepozna, poimenuje, definira nove literarnoteoretične pojme in pojasni, kako učinkujejo v besedilu;
- predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov;
- v odlomkih obravnavanih besedil prepozna, opredeli in pojasni prvine novih literarnih smeri (nove romantike, dekadence, simbolizma, impresionizma);
- besedila primerja z že obravnavanimi vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi književnimi besedili;
- obravnavana besedila kritično vrednoti;
- neobravnavano besedilo samostojno interpretira z uporabo literarnoteoretičnih pojmov.

ODZIVI NA MLADINSKO KNJIŽEVNOST

Dijak:

- tvori pisno besedilo (npr. šolski esej);
- v pisnem izdelku temo medpredmetno poveže (glede na predmet/-e povezovanja);
- pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, likovno, glasbeno idr. predelavo obravnavanega dela.

STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

Dijak:

- predstavi in analizira vsebinske ter prevladujoče oblikovne in slogovne lastnosti antičnih besedil;
- ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

OBLIKE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

Dijak:

- kritično prebere »digitalna« besedila, poveže spretnosti in znanja s področja bralne ter digitalne pismenosti, opiše svoje razmerje do njih;

- prikaže, kako se nastavi slovenščino kot operacijski jezik v vsaki napravi in v vsakem operacijskem sistemu, ki to dopušča;
- prikaže, kako izbere slovensko, angleško in druge tipkovnice na mobilnih napravah;
- prikaže, kako uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi in se opredeli do izbire ali neizbire slovenskega vmesnika;
- prikaže, kako izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- prikaže, kako izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah; presoja kvaliteto podnapisov;
- se v ustrezni zvrsti slovenščine sporazumeva s pomočjo različnih aplikacij.

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

Dijak:

- kritično prebere »digitalna« besedila, poveže spretnosti in znanja s področja bralne ter digitalne pismenosti, opiše svoje razmerje do njih;
- prikaže, kako se nastavi slovenščino kot operacijski jezik v vsaki napravi in v vsakem operacijskem sistemu, ki to dopušča;
- prikaže, kako izbere slovensko, angleško in druge tipkovnice na mobilnih napravah;
- prikaže, kako uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi in se opredeli do izbire ali neizbire slovenskega vmesnika;
- prikaže, kako izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- prikaže, kako izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah; presoja kvaliteto podnapisov;
- se v ustrezni zvrsti slovenščine sporazumeva s pomočjo različnih aplikacij.

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA IN VIRI TER PRIROČNIKI

Dijak:

- črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, klepetalnike, sintetizatorje in razpoznavalnike govora, jezikovne korpuse, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike kritično uporabi pri samostojnem delu;
- presodi in utemelji prednosti in pomanjkljivosti jezikovnih orodij ter priročnikov za določene/izbrane namene.

GLASOSLOVJE, PRAVOPIS IN BESEDILOSLOVJE

Dijak:

- izkaže znanje pravopisne zmožnosti v skladu z veljavnim pravopisom;
- tvori pravopisno pravilna besedila;
- dejavno upošteva pravopisna pravila v skladu z veljavnim slovenskim pravopisom z naslednjih področij: ločila, zapisovanje glasov, zapisovanje prevzetih besed in besednih zvez;
- v stavku/povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravopisne napake, jih odpravi in strokovno utemelji svoje popravke, tudi s stavčno sestavo povedi; ob tem navede določeno pravopisno pravilo;
- presodi pravilnost zapisa domačih in prevzetih besed, odpravi napake in pojasni popravke;
- v povedih odpravi napačno rabo ločil in popravke utemelji;

- sprejema, pozna, tvori in razčleni naslednje besedilne vrste: poročilo, reportaža, komentar (ocena, kritika), šolski esej (postopno);
- na podlagi znanih besedilnih vrst (tudi iz osnovne šole) vodeno sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti tudi druge, znane, deloma znane ali še neznane besedilne vrste po avtonomnem izboru učitelja, kakor so naštete v dodatnih pojasnilih za to temo.
- pozna in uporablja temeljno glasoslovno izrazje;
- prepozna in razlikuje samoglasnike in soglasnike slovenskega jezika;
- določi število glasov in zlogov v besedi ter prepozna naglašeni zlog;
- prepozna in razloži osnovne glasoslovne pojave;
- upošteva pravila knjižne izgovarjave in besede ustrezno izgovarja;
- prepozna naglas in intonacijo ter njuno vlogo pri sporazumevanju.

2. LETNIK

Posameznik, družina, družba

Standardi znanja

Dijak:

• samostojno razume in interpretira izbrana besedila sklopa;

• razloži osrednji problem, motive, teme, ravnanje književnih oseb in idejno-tematske prvine;

• ugotovitve utemeljuje z besedilom in pri interpretaciji uporablja temeljne literarnoteoretične pojme;

• sporočilo izbranega besedila smiselno aktualizira in oblikuje utemeljeno osebno stališče;

• primerja književne osebe, njihove odločitve, medosebne in družinske odnose ter vrednote v različnih besedilih;

• prepozna, kako družbene okoliščine, pričakovanja in norme vplivajo na ravnanje posameznika in na njegove odnose z drugimi;

• razlikuje pripovedno oziroma dramsko perspektivo ter pojasni njen vpliv na razumevanje književnih oseb in dogodkov;

• primerja izbrana besedila glede na skupni problemski sklop posameznik, družina in družba ter ugotavlja podobnosti in razlike;

• o obravnavanem problemu oblikuje jasno, smiselno in z besedilom podprto ustno ali pisno razlago;

• kritično presoja vrednote, ravnanja in družbene probleme v besedilih ter jih povezuje s sodobnim svetom.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira izbrano besedilo sklopa; obnovi bistveno dogajanje oziroma vsebino, poimenuje osrednjo temo ali problem, besedilo zvrstno opredeli in časovno umesti ter sporočilo smiselno aktualizira.

Žanri: biografija, avtobiografija

Standardi znanja

Dijak:

• razlikuje biografijo in avtobiografijo ter razloži temeljne značilnosti obeh žanrov;

• izbrano besedilo vsebinsko povzame, zvrstno opredeli in prepozna pripovedovalca oziroma pripovedno perspektivo;

• razume razliko med življenjepisom, biografijo, avtobiografijo in spominsko pripovedjo;

• pri razlagi uporablja ustrezne termine in ugotovitve utemeljuje z besedilom;

• v izbranem besedilu prepozna značilno zgradbo življenjske pripovedi ter izlušči bistvene podatke, dogodke in prelomnice v življenju predstavljene osebe;

• pojasni razmerje med avtorjem, pripovedovalcem in osrednjo osebo ter razlikuje prvoosebno in tretjeosebno pripovedovanje;

• presoja stopnjo dokumentarnosti in subjektivnosti ter pojasni vlogo spomina, osebnega pogleda in izbire dogodkov v avtobiografskem besedilu;

• primerja biografsko in avtobiografsko besedilo glede na namen, perspektivo, način predstavljanja osebe in zanesljivost podatkov;

• razlikuje biografijo, avtobiografijo, življenjepis in spominsko pripoved ter izbiro žanra utemelji z značilnostmi konkretnega besedila;

• samostojno predstavi življenje in pomen izbrane osebnosti ter pri tem smiselno povezuje podatke iz besedila z zgodovinskim in kulturnim kontekstom.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• prebere in razume izbrano biografsko ali avtobiografsko besedilo, ga vsebinsko povzame, pravilno žanrsko opredeli ter navede najmanj dve značilnosti biografije oziroma avtobiografije.

Reformacija, protireformacija in barok v slovenski književnosti; oris evropske renesanse

Standardi znanja

Dijak:

• časovno in kulturnozgodovinsko umesti humanizem in renesanso ter pojasni njune temeljne značilnosti;

• pozna pomembnejše predstavnike evropske renesančne književnosti in značilnosti izbranih besedil;

• v besedilih prepozna značilnosti renesančne lirike, pripovedništva in dramatike ter jih utemelji s primeri;

• razlikuje in pravilno uporablja pojme sonet, novela, roman, renesančna tragedija, renesančna komedija, elizabetinsko gledališče in parodija;

• pojasni literarni, jezikovni in nacionalno-kulturni pomen reformacije in protestantizma na Slovenskem;

• pozna vlogo Primoža Trubarja in drugih slovenskih protestantskih piscev ter njihov prispevek k razvoju slovenskega knjižnega jezika;

• razume izbrano Trubarjevo besedilo in ga umesti v ustrezni zgodovinski ter kulturni kontekst;

• pozna temeljne značilnosti protireformacije in baroka ter njun vpliv na slovenski kulturni prostor.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira odlomek iz Trubarjevega dela O zidavi cerkva ali odlomek iz poljubne pridige in dve besedili iz evropske renesančne književnosti. Prebrano besedilo časovno umesti in ga zvrstno opredeli. Pozna časovni okvir in značilnosti obdobja (ideje, zvrsti) ter navede predstavnike evropske renesančne književnosti. Pozna in razume pojme: (proti)reformacija, pridiga, književno/polliterarno besedilo, knjižni jezik, baročni slog, humanizem in renesansa (glavne značilnosti), renesančno gledališče ter renesančna proza (novela ali roman).

Slovenska razsvetljenska književnost; evropsko sočasno dogajanje

Standardi znanja

Dijak:

• časovno in kulturnozgodovinsko umesti razsvetljenstvo ter pojasni njegove temeljne ideje;

• pojasni kulturni, nacionalni, jezikovni in književni pomen slovenskega razsvetljenstva;

• pozna začetke slovenske posvetne književnosti in gledališča ter vlogo razsvetljenstva pri razvoju slovenskega knjižnega jezika;

• pozna bistvene podatke o Valentinu Vodniku in Antonu Tomažu Linhartu ter razloži njun pomen za slovensko književnost in kulturo;

• v izbranih besedilih prepozna in pojasni poučnost, racionalizem, empirizem, optimizem in utilitarizem;

• bere, razume, komentira in časovno umesti izbrano Vodnikovo besedilo in Linhartovo komedijo;

• razloži pojme komedija, komično in vrste komike ter jih prepozna v konkretnem besedilu;

• pozna značilnosti posvetne književnosti in slovensko razsvetljenstvo smiselno povezuje z evropskim sočasnim dogajanjem.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira odlomek iz komedije Ta veseli dan ali Matiček se ženi, eno Vodnikovo lirsko besedilo ter eno prozno besedilo iz sočasne evropske književnosti. Prebrano besedilo časovno umesti. Pozna ter časovno in prostorsko umesti pojme razsvetljenstvo, razsvetljenske ideje, začetki slovenskega gledališča, komedija in klasicizem.

Prešeren in slovenski sodobniki; iz evropske romantike

Standardi znanja

Dijak:

• časovno, prostorsko in kulturnozgodovinsko umesti evropsko in slovensko romantiko;

• pozna značilnosti romantike, temeljne ideje, značilne zvrsti ter dva do tri pomembnejše evropske predstavnike;

• razloži pojma romantični subjekt in romantični junak ter ju prepozna v izbranih besedilih;

• bere in razume izbrane odlomke iz Puškinovega Jevgenija Onjegina ter delo opredeli kot roman v verzih;

• pozna bistvene kulturnozgodovinske okoliščine slovenske romantike, abecedno vojno ter vlogo pomembnejših Prešernovih sodobnikov;
• pozna Prešernovo življenje, delo in pomen ter interpretira izbrana Prešernova besedila;
• pri interpretaciji pravilno uporablja značilne termine, med njimi balada, romanca, elegija, glosa, sonet, sonetni venec, stanca in tercina;
• primerja značilnosti evropske in slovenske romantike ter ugotovitve utemeljuje s konkretnimi besedili.

Minimalni standardi znanja

Dijak:
• bere, razume in komentira vsebino in obliko izbrane Prešernove refleksivne, ljubezenske ali domovinske pesmi ter aktualizira njeno sporočilo. Pozna dejstva iz Prešernovega življenja in časa ter imena in pomen njegovih sodobnikov: Čop, Kopitar, Slomšek in Koseski. Pozna časovni okvir, značilnosti in predstavnike evropske romantične književnosti (čas in okoliščine nastanka, zvrsti, temeljne ideje ter dva ali tri predstavnike). Bere in razume besedilo izbranega predstavnika evropske romantične književnosti ter ga umesti v prostor in čas.

Od romantike k realizmu pri Slovencih; evropski realizem kot književna smer

Standardi znanja

Dijak:
• pojasni družbene in kulturne okoliščine nastanka realizma in naturalizma v drugi polovici 19. stoletja;
• razlikuje realizem in naturalizem ter temeljne vrste evropskega realizma: romantični, objektivni in psihološki realizem;
• pozna dva do tri pomembnejše predstavnike evropske realistične oziroma naturalistične književnosti in značilnosti njihovih del;
• bere, razume in interpretira izbrano evropsko realistično oziroma naturalistično besedilo ter ga umesti v prostor in čas;
• pri interpretaciji razlaga motive, teme, književne osebe, pripovedno tehniko in družbenokritične prvine;
• pozna razvoj slovenske književnosti od romantike k realizmu ter bistvene značilnosti slovenskega književnega dogajanja v drugi polovici 19. stoletja;
• razlikuje romantični realizem in realistično usmeritev ter prepozna kmečko in domovinsko tematiko v izbranih besedilih;
• pravilno uporablja temeljne termine, med njimi povest, roman, novela, novela značajev, pripovedna tehnika, družbenokritična drama in estetika grdega;
• izbrana besedila primerja, vrednoti in njihovo sporočilo smiselno aktualizira.

Minimalni standardi znanja

Dijak:
• bere, razume in komentira vsebino in obliko izbranega lirskega, epskega ali dramskega besedila iz slovenske književnosti druge polovice 19. stoletja ter aktualizira njegovo sporočilo. Pozna družbene in kulturne razmere

v Sloveniji v drugi polovici 19. stoletja ter zvrsti, vrste in predstavnike književnosti tega obdobja. Pozna značilnosti dveh ali treh predstavnikov evropske realistične književnosti (čas in okoliščine nastanka, vrste, temeljne ideje). Na konkretnih primerih pozna in razume pojme romantika, realizem, romantični realizem, črtica, novela in roman. Bere in razume besedilo izbranega predstavnika evropske realistične književnosti ter ga umesti v prostor in čas.

Besedoslovje

Standardi znanja

Dijak:

• razloži pomen besede ali besedne zveze iz sobesedila ter razlikuje enopomenske in večpomenske besede;
• prepozna, poimenuje in smiselno uporablja sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke;
• prepozna besedno družino in pomensko polje ter razloži njuno zgradbo na konkretnem primeru;
• presoja slogovno zaznamovanost besed in izbira besede, primerne okoliščinam in namenu sporočanja;
• razlikuje domače in prevzete besede ter prepozna pogostejše prevzete prvine;
• prepozna stalno besedno zvezo, frazem in pregovor ter razloži njihov pomen in rabo;
• razume osnovni pojem etimologije in zna poiskati podatek o izvoru besede;
• v slovarju ali drugem jezikovnem priročniku najde ustrezen podatek, razume sestavine slovarskega sestavka in pomen kvalifikatorjev;
• pridobljeno znanje uporablja pri jezikovnih nalogah in tvorjenju ustreznih besedil.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• iz sobesedila razloži pomen besede ter razlikuje prvotni in preneseni pomen;
• v značilnih primerih prepozna in določi osnovna pomenska razmerja med besedami: sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke;
• prepozna besedno družino;
• razlikuje slogovno zaznamovane in slogovno nezaznamovane besede ter poišče ustrezno nezaznamovano sopomenko;
• prepozna stalno besedno zvezo in razloži njen pomen;
• razlikuje domače in prevzete besede;
• v slovarju oziroma jezikovnem priročniku poišče pomen, zapis ali drug osnovni jezikovni podatek.

Tvorba besedil

Standardi znanja

Dijak:

• prepozna obravnavano besedilo ter razloži njegov namen, naslovnika in okoliščine sporočanja;
• razlikuje vrste besedil glede na namen ter opisovanje in pripovedovanje kot načina razvijanja teme;
• prepozna opis, opis poteka dogajanja, oris, oznako in pripoved ter njihove temeljne značilnosti;

• pozna značilnosti predstavitve osebe, predstavitve kraja/države, opisa naprave in opisa postopka;
• prepozna publicistično poročilo in reportažo ter pozna njune temeljne značilnosti;
• pri tvorjenju besedila uporablja bistvene podatke, ustrezno izrazje in logično zaporedje;
• tvori vsebinsko smiselno, zaokroženo, razumljivo in jezikovno pravilno besedilo;
• svoje besedilo pregleda, vrednoti in smiselno popravi glede na namen, naslovnika in jezikovno pravilnost.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• prepozna namen in osnovne značilnosti predstavitve osebe, predstavitve kraja/države, opisa naprave, opisa postopka, publicističnega poročila in reportaže; razlikuje opisovanje in pripovedovanje ter po navodilih tvori kratko, vsebinsko ustrezno, razumljivo in jezikovno sprejemljivo besedilo.

Oblikoslovje

Standardi znanja

Dijak:

• razlikuje pregibne in nepregibne besedne vrste ter jih pravilno prepozna in poimenuje v povedi oziroma besedilu;
• pri pregibnih besednih vrstah določa temeljne oblikoslovne lastnosti in uporablja ustrezno strokovno izrazje;
• razloži pojma osnova in končnica ter razliko med sklanjanjem in spreganjem;
• pri samostalniški besedi določi spol, število in sklon ter izbere oziroma tvori ustrezno obliko;
• pri pridevniški besedi določi vrsto in temeljne slovnične lastnosti ter pravilno stopnjuje pridevnike;
• prepozna in razvrsti števnike ter jih ustrezno uporablja;
• prepozna vrste zaimkov in določa njihove značilne lastnosti;
• pri glagolu določi osebo, število, čas, naklon in glagolski vid ter razlikuje osebne in neosebne glagolske oblike;
• prepozna prislov, predlog, veznik, členek in medmet ter razloži njihovo osnovno vlogo v povedi;
• oblikoslovne oblike pravilno uporablja v lastnih besedilih in zna popraviti značilne napake.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• besedam iz povedi oziroma besedila določi besedno vrsto in osnovne oblikovne lastnosti;
• besedne vrste ustrezno uporabi v novih povedih in skladenjskih okoliščinah;
• tvori oblikoslovno pravilne povedi in krajša besedila.

Razvoj slovenskega knjižnega jezika

Standardi znanja

Dijak:

• časovno razvrsti ključne razvojne mejnike slovenskega knjižnega jezika od 17. do konca 19. stoletja;
• pojasni povezavo med razvojem knjižnega jezika ter zgodovinskimi, kulturnimi in narodnopolitičnimi

okoliščinami;

• pozna pomembnejše osebnosti in njihove prispevke k razvoju slovenskega knjižnega jezika;

• pojasni pomen jezikovne in narodne zavesti za razvoj slovenščine v 18. in 19. stoletju;

• razume poenotenje in normiranje knjižnega jezika ter pozna bistvene dosežke na področju pravopisa, slovnice in slovaropisja;

• pojasni pomen Kmetijskih in rokodelskih novic, Zedinjene Slovenije ter razvoja slovenske publicistike;

• pozna razvoj strokovnega pisanja in širjenje rabe slovenskega knjižnega jezika v javnem življenju;

• pri razlagi pravilno uporablja termine jezikovna politika, jezikovna in narodna zavest, poenotenje, normiranje, pravopis, slovnica in slovaropisje.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• navede in v pravilno zaporedje razvrsti ključne razvojne mejnike slovenskega knjižnega jezika v 17., 18. in 19. stoletju ter vsaj enega na kratko poveže z njegovim kulturnozgodovinskim pomenom.

Domače branje

Standardi znanja

Dijak:

• dokaže celostno poznavanje dogovorjenega dela in samostojno povzame njegovo bistveno dogajanje oziroma vsebino;

• pozna glavne književne osebe, motive, teme, probleme in osrednje sporočilo dela;

• delo pravilno časovno, prostorsko in zvrstno umesti;

• interpretacijo utemeljuje s konkretnimi primeri iz besedila in uporablja ustrezne književne termine;

• prebrano delo poveže s kulturnozgodovinskim kontekstom ter oblikuje utemeljeno osebno vrednotenje.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• dokaže, da je dogovorjeno delo prebral: pozna bistveno dogajanje, glavne osebe in osrednjo temo oziroma problem; obnovi izbrani odlomek ali dogodek ter izrazi razumljivo osebno mnenje, podprto s konkretnim primerom iz dela.

3. LETNIK

STAVEK IN POVED

Standardi znanja

Dijak:

• razčlenjuje povedi na stavke in stavčne člene ter svoje rešitve utemelji;

• prepozna osnovna priredna in podredna razmerja ter ustrezno uporablja vezniška sredstva in ločila;

• tvori slovnično pravilne, pomensko smiselne in okoliščinam ustrezne povedi;

• pri jezikovnem popravljanju uporablja temeljne jezikovne priročnike.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• opiše stavčnočlensko sestavo stavka, podčrta stavčne člene in svojo rešitev utemelji;

• strne večstavčno poved v enostavčno oziroma razširi enostavčno poved v večstavčno ter pretvarja tvorne in trpne stavke;

• v povedi prepozna različne vrste stavkov;

• v večstavčni povedi določi število stavkov, osnovni in dopolnjevalni oziroma glavni in odvisni stavek ter v podredno zloženi povedi določi vrsto odvisnikov;

• prepozna osnovna razmerja med stavki;

• v besedilu in povedi prepozna trdilne in nikalne stavke ter jih ustrezno zanika;

• odpravi osnovne napake v rabi vejice glede na stavčno sestavo povedi;

• v besedilih prepozna in odpravi osnovne skladenjske napake;

• tvori skladenjsko pravilne povedi.

POVEZOVANJE POVEDI V BESEDILO

Standardi znanja

Dijak:

• povezuje povedi v smiselno in zaokroženo besedilo;

• uporablja ustrezna jezikovna sredstva za izražanje ponovljenega podatka in odpravlja nepotrebno ponavljanje;

• prepoznava pomenska razmerja med povedmi in povedi ustrezno povezuje;

• pri razvrščanju informacij upošteva členitev po aktualnosti;

• tvori pomensko in pravopisno pravilen premi in odvisni govor.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• tvori pomensko, oblikovno in aktualnostno pravilno besedilo;

• v zvezi povedi oziroma besedilu prepozna skladenjske napake, jih odpravi in utemelji popravke;

• pretvori premi govor v odvisnega in obrnjeno.

TVORBA BESEDIL

Standardi znanja

Dijak:

• tvori vsebinsko, zgradbeno, slogovno in jezikovno ustrezno razlagalno oziroma utemeljevalno besedilo;

• tvori komentar oziroma oceno in pri tem upošteva namen, naslovnika in okoliščine sporočanja; tvori vodeno oziroma samostojno interpretacijo ter upošteva načela dobrega jezikovnega sloga.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• tvori vsebinsko, zgradbeno, slogovno in jezikovno ustrezno razlagalno oziroma utemeljevalno besedilo;
• tvori komentar oziroma oceno in pri tem upošteva namen, naslovnika in okoliščine sporočanja;
• tvori vodeno oziroma samostojno interpretacijo ter upošteva načela dobrega jezikovnega sloga;
• svoje besedilo vrednoti in ga po potrebi izboljša oziroma popravi.

RAZVOJ SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA V 20. STOLETJU

Standardi znanja

Dijak:

• časovno razvrsti ključne obravnavane mejnike in pojasni njihov pomen;
• razume položaj slovenščine v 20. stoletju ter vlogo temeljnih jezikovnih priročnikov in ustanov;
• samostojno poišče osnovni jezikovni podatek v ustreznem viru.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• navede temeljne mejnike razvoja slovenskega knjižnega jezika v 20. stoletju in predstavi njihov pomen;
• razume osnovni pomen normiranja, jezikovnih priročnikov in ustanov za razvoj slovenskega knjižnega jezika.

SLOVENSKA NOVA ROMANTIKA (MODERNA); EVROPSKA KNJIŽEVNOST NA PRELOMU STOLETJA

Standardi znanja

Dijak:

• pozna časovni okvir, temeljne značilnosti in osrednje predstavnike slovenske moderne;
• interpretira obravnavano besedilo in ugotovitve utemeljuje z besedilom;
• prepozna temeljne motive, teme in značilne slogovne prvine ter delo poveže z avtorjem in obdobjem.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira vsebino, obliko in slog izbranega lirskega, epskega in dramskega besedila slovenske moderne ter aktualizira njegovo sporočilo;
• na konkretnih primerih pozna in razume pojme moderna, nova romantika, simbolizem, impresionizem, dekadenca, podoknica, črtica, satira in pesem v prozi;
• bere in razume besedilo izbranega predstavnika evropske novoromantične književnosti ter prepozna njegove osnovne idejno-tematske in slogovne značilnosti (O. Wilde: Saloma).

SLOVENSKA IN SOČASNA EVROPSKA KNJIŽEVNOST V 1. POLOVICI 20. STOLETJA

Standardi znanja

Dijak:

• časovno umesti obravnavano književnost ter pozna ključne predstavnike in dela;

• v tipičnem besedilu prepozna bistvene značilnosti obravnavane smeri;

• razume vsebino, temo in osrednjo problematiko izbranega besedila ter jo zna osnovno interpretirati.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira izbrano ekspresionistično in izbrano socialnorealistično besedilo;

• v prebranih besedilih razloži osnovne idejno-tematske prvine in prepozna najznačilnejše zvrstno-slogovne prvine;

• pozna časovni okvir in umetnostne smeri, ki jim pripadajo obravnavana besedila.

TEMATSKI SKLOPI IN ŽANRI

DOM, DOMOVINA, SVET

ZGODOVINSKO PRIPOVEDNIŠTVO, POTOPIS

Standardi znanja

Dijak:

• razume in primerja izbrana tematsko povezana besedila ter jih povezuje s kulturnim in zgodovinskim kontekstom;

• pozna temeljne značilnosti zgodovinskega pripovedništva in potopisa;

• prepozna avtorjevo oziroma pripovedovalčevo perspektivo.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• bere, razume in komentira izbrana besedila;

• razloži osnovne snovne in idejno-tematske sestavine ter prepozna najopaznejšo slogovno prvino;

• ob primerjanju različnih besedil prepoznava žanrsko raznovrstnost.

DOMAČE BRANJE

Standardi znanja

Dijak:

• dokaže celostno poznavanje dogovorjenega dela, njegovega dogajanja, oseb, motivov, tem, problemov in sporočila;

• delo ustrezno umesti ter interpretacijo utemeljuje s konkretnimi dogodki ali mesti iz besedila.

Minimalni standardi znanja

Dijak:

• dokaže, da je dogovorjeno delo prebral: pozna bistveno dogajanje, glavne osebe in osrednjo temo oziroma problem;

• obnovi ključni dogodek ali odlomek ter pojasni njegovo osnovno vlogo v celoti;

• izrazi razumljivo osebno mnenje in ga podpre z vsaj enim konkretnim primerom iz dela.

4. LETNIK – MINIMALNI STANDARDI SO PODČRTANI

SODOBNA EVROPSKA KNJIŽEVNOST

Dijak:

- pozna temeljne značilnosti sodobne evropske književnosti;
- pozna izbrane pomembnejše evropske avtorje, njihova dela in temeljne značilnosti njihovega ustvarjanja;
- književna dela časovno in kulturnozgodovinsko umesti;
- v izbranem besedilu prepozna značilnosti sodobne književnosti in jih utemelji s primeri;
- besedilo samostojno bere, razume, interpretira in vrednoti ter pri tem uporablja ustrezne literarnovedne izraze;
- zna povezati književno besedilo z njegovim družbenim in kulturnim kontekstom ter aktualizirati njegovo sporočilo.

SODOBNA SLOVENSKA KNJIŽEVNOST

Dijak:

- pozna temeljne značilnosti razvoja slovenske književnosti po drugi svetovni vojni;
- pozna izbrane pomembnejše slovenske avtorje, njihova dela in literarne značilnosti;
- zna časovno in literarnozgodovinsko umestiti obravnavana besedila;
- v književnem besedilu prepozna značilnosti sodobne slovenske književnosti in jih utemelji;
- samostojno interpretira izbrano književno besedilo ter uporablja ustrezne strokovne izraze;
- primerja slovenska in evropska sodobna književna besedila ter vrednoti njihova sporočila.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU – MAJNŠINE, ZAMEJSTVO IN ZDOMCI

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI – MANJŠINE, ZAMEJSTVO IN ZDOMCI

Dijak:

- pozna in razume temeljne pojme, povezane s položajem slovenskega jezika v družbi, zlasti pojme manjšina, zamejstvo, zamejec in zdomstvo;
- zna razlikovati med Slovenci, ki živijo v zamejstvu, in Slovenci, ki živijo oziroma so živeli kot zdomci zunaj Slovenije;
- pozna temeljna območja, kjer živijo slovenske narodne manjšine in slovenske skupnosti zunaj Slovenije;
- razume pomen slovenskega jezika pri ohranjanju narodne, kulturne in jezikovne identitete;
- zna pojasniti nekatere okoliščine in izzive, s katerimi se srečujejo Slovenci zunaj Slovenije;
- zna povezati položaj slovenskih manjšin in zdomcev z vprašanji jezika, kulture, pripadnosti in identitete;
- zna na podlagi obravnavanih vsebin izraziti svoje mnenje o položaju Slovencev zunaj Slovenije ter ga ustrezno utemeljiti;
- zna sodelovati v vodeni razpravi oziroma debati, pri tem posluša sogovorce, upošteva pravila razprave in spoštuje drugačna stališča;
- zna svoje trditve podpreti s konkretnimi primeri oziroma informacijami;
- kritično presoja različne poglede na vprašanja ohranjanja slovenskega jezika in identitete zunaj Slovenije;

– razume pomen večjezičnosti in večkulturnosti ter razvija strpen odnos do različnih jezikovnih in kulturnih skupnosti.

BESEDOTVORJE

Dijak:

– pozna osnovne pojme besedotvorja in jih pravilno uporablja;
– v tvorjenki prepozna podstavno besedo oziroma besedotvorno podstavo in obrazilo;
– razlikuje med različnimi načini tvorjenja besed;
– besedotvorno razčleni izbrane besede in svojo rešitev utemelji;
– tvori nove besede po danem besedotvornem vzorcu;
– pri tvorjenju besed uporablja ustrezno strokovno izrazje in upošteva knjižno normo.

PONOVITEV JEZIKA ŠTIRIH LET

Dijak:

– pozna in razume temeljne jezikovne pojme in zakonitosti, obravnavane v vseh štirih letih izobraževanja;
– pozna in pri jezikovni rabi ustrezno uporablja znanje glasoslovja, besedoslovja, oblikoslovja, skladnje, besedotvorja, pravopisa in besedilnih vrst;
– zna jezikovno razčleniti neumetnostno besedilo ter v njem prepoznati, poimenovati in razložiti jezikovne prvine;
– pri jezikovni razčlembi uporablja ustrezno strokovno izrazje in svoje ugotovitve utemeljuje s primeri iz besedila;
– v besedilu prepozna pravopisne, oblikoslovne, skladenjske, besedotvorne in druge jezikovne napake;
– zna odpraviti jezikovne napake ter svojo rešitev ustrezno utemeljiti;
– svoje jezikovno znanje uporablja pri razumevanju, razčlenjevanju in tvorjenju različnih neumetnostnih besedil;
– zna samostojno reševati jezikovne naloge različnih zahtevnostnih stopenj;
– uspešno uporablja znanje pri reševanju nalog, oblikovanih po vzoru maturitetnih nalog;
– zna svoje znanje povezovati in uporabljati pri celostni jezikovni razčlembi besedila ter pri pripravi na poklicno maturo.

PONOVITEV KNJIŽEVNOSTI

Dijak:

– pozna in razume temeljne značilnosti književnih obdobij, smeri, zvrsti in vrst, obravnavanih v vseh štirih letih izobraževanja;
– zna književna obdobja in smeri časovno ter literarnozgodovinsko umestiti;
– pozna najpomembnejše avtorje in njihova reprezentativna dela ter jih zna ustrezno umestiti v književno obdobje oziroma smer;
– pozna in ustrezno uporablja temeljno literarnoteoretično izrazje;
– zna s pomočjo literarnoteoretičnih pojmov analizirati in interpretirati književno besedilo;

- zna primerjati književna besedila ter prepoznati in razložiti njihove skupne, podobne in razlikovalne značilnosti;
- zna svoje ugotovitve o književnem besedilu utemeljiti s konkretnimi primeri iz besedila;
- zna samostojno oblikovati jasen, povezan in utemeljen odgovor na vprašanja o književnem besedilu;
- zna napisati interpretacijo književnega besedila po vzoru maturitetnih nalog ter pri tem ustrezno uporabljati literarnoteoretično izrazje;
- svoje znanje književnosti uspešno uporablja pri reševanju nalog različnih zahtevnostnih stopenj, oblikovanih po vzoru maturitetnih nalog.

INTENZIVNA PRIPRAVA NA MATURO

Dijak:

- pozna in razume strukturo, navodila ter zahtevnost različnih maturitetnih nalog;
- zna izbrati in uporabiti ustrezne strategije za učinkovito reševanje jezikovnih in književnih nalog;
- zna smotrno razporediti čas pri reševanju posameznih nalog in celotnega maturitetnega preizkusa;
- samostojno rešuje naloge s področja jezika in književnosti ter svoje rešitve ustrezno utemeljuje;
- zna razčleniti, razumeti in interpretirati neumetnostna ter umetnostna besedila;
- zna pri razčlenjevanju besedil ustrezno uporabljati jezikovno in literarnoteoretično znanje;
- zna samostojno tvoriti daljše pisno besedilo v skladu z zahtevami naloge ter upošteva načela ustreznosti, razumljivosti, povezanosti in jezikovne pravilnosti;
- zna napisati utemeljen odgovor oziroma interpretacijo po vzoru maturitetnih nalog;
- zna prepoznati, analizirati in odpraviti lastne napake ter svoje znanje uporabiti pri izboljšanju pisnih in ustnih dosežkov;
- prepozna svoja šibkejša področja in jih zna načrtno utrjevati;
- zna svoje znanje in veščine uporabljati pri samostojnem reševanju nalog, primerljivih z nalogami na poklicni maturi;
- je usposobljen za samostojno pripravo na pisni in ustni del poklicne mature.

NOZ pri predmetu slovenščina je bil sprejet na sestanku aktiva učiteljev slovenščine 8. 7. 2026.

Maribor, 17. 8. 2026

Vodja aktiva učiteljev slovenščine
Martina Slankovič